

ОБЗОРЕН АНАЛИЗ НА ГЛОБАЛНИТЕ ТЪРГОВСКИ ПОТОЦИ ПО ГРУПИ СТОКИ

Десислава Димитрова Митева

Стопанска академия „Димитър А. Ценов“ – Свищов
Катедра „Международни икономически отношения“

Резюме: Международната търговия през годините бележи развитие, което е формирало днешния ѝ облик. За това разработката цели да представи кратък глобален анализ на съвременните тенденции в развитието на международната търговия със стоки през периода от 2006 г. до 2016 г. Поставя се акцент върху осъществяване на търговски обмен в условия на регионално сътрудничество, както и върху търговията по стокови групи. Като важен момент за осъществяване на международната търговия се посочва сътрудничеството между страни за осъществяване на търговска либерализация. Постигната търговска либерализация дава основание да изследваме тенденциите в развитието на световния стокообмен.

Ключови думи: международна търговия, износ, внос.

JEL: F10, F40, F60.

ANALYSIS OF GLOBAL TRADE FLOWS BY MERCHANDISE GROUPS

Desislava Dimitrova Miteva

D. A. Tsenov Academy of Economics – Svishtov
The Department of International Economic Relations

Abstract: International trade over the years marks a development that has shaped its present look. For this purpose, the paper aims at presenting a brief global analysis of the current trends in the development of international trade in goods during the period from 2006 to 2016. Emphasis is placed on the implementation of trade exchanges under conditions of regional cooperation as well as on trade by commodity groups. An important milestone for international trade is the cooperation between countries to achieve trade liberalization. Achieved trade liberalization gives opportunity to explore trends in the development of world trade.

Keywords: international trade, export, import.

JEL: F10, F40, F60.

Въведение

Съвременната икономическа среда е белязана от динамика, която се формира от различни фактори, определящи тенденциите към влошаване или подобряване. Външнотърговският стокообмен може да се използва като показател за цялостното състояние на националната икономика.

Международната търговията със стоки, като част от световната икономика, отбелязва промени, изразяващи се в спадове или възходи в нивата си. За да видим тенденциите в международния стокообмен, в настоящата разработка ще разгледаме състоянието и структурата на търговските потоци за периода 2006 г. – 2016 г. Търговските статистически данни за официалната търговия могат да бъдат използвани, за да измерят промените в износа и вноса, класифицирани по времеви период, по географски признак и по стоки групи.

Актуалността на темата за глобалните търговски потоци се свързва с факта, че през посочения период световната търговия нараства почти пет пъти спрямо световното производство (Yi & Koorman, 2017).

Целта на настоящия анализ е да се опише състоянието на съвременната международна търговия, като се даде оценка на търговските потоци в световен план. Въз основа на това се очертават позициите на участващите икономики, като се извеждат страните–лидери и страните, които все още са в периферията на международната търговия.

Формулираме като *обект* на изследването международния търговски стокообмен, а като *предмет* – тенденциите в съвременната световната търговия през последните десет години. От постановката на проблема и въз основа на формулираните елементи на предстоящия анализ извеждаме следните основни направления като *задачи* на изследването:

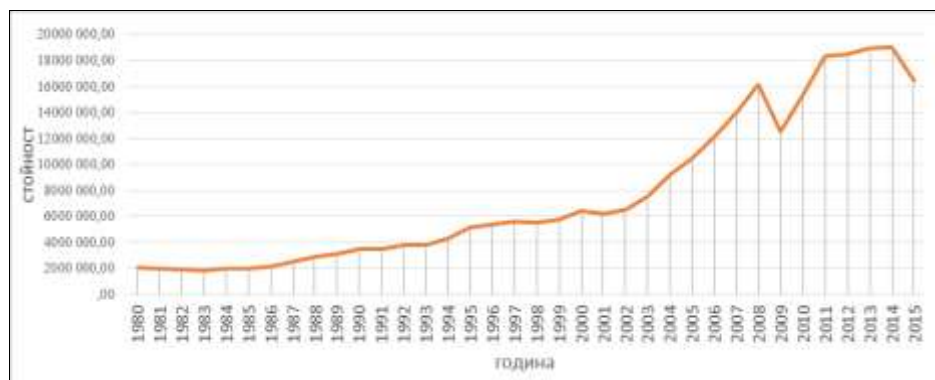
- да се направи обща характеристика на съвременния международен стокообмен;
- да се очертае рамката на съвременния международен стокообмен и да се опишат търговските потоци в глобален и регионален план;
- да се разкрие структурата на съвременния международен стокообмен по групи стоки.

1. Обща характеристика на международния търговски стокообмен – ретроспекция

Едно от най-важните събития в световната икономика в хода на нейното съвременно развитие, според Амелия Паулино и А. П. Тируол (Paulino & Thirlwall, 2004), е либерализацията в международната търговия, установена в рамките на Генералното споразумение по митата и търговията (ГАТТ) и усъвършенствана във формата на Световната търговска организация (СТО), Международния валутен фонд и Световната банка. Проблемите в областта на търговията през първите десетилетия на ХХ век подтикват държавите да се впуснат във все по-сложни взаимодействия и да насочат усилията си в създаване на платформа, която да улесни и регулира търговските отношения. Процесът, насочен към постигане на по-интегрирана и на по-динамична международна система за търговия, е белязан от няколко етапа. От създаването си

през 1947 г. до 1994 г. международната организация преминава през осем етапа, стигайки до преобразуването на ГАТТ до днешната СТО. Всеки кръг на многостранните търговски преговори допринася за все по-голямо либерализиране на световната търговия и засяга все повече сектори от икономиката.

Резултатите от проведените преговори можем да проследим в развитието на общото ниво на търговския стокообмен. През историческия период между 1980 г. – 2015 г. нивото на общата търговия ясно показва тенденция на увеличение. Видим спад се наблюдава през 2009 г., когато световната икономика преминава през Световната икономическа криза (2007 г.– 2009 г.), това се отчита на световните пазари, когато търговията се свива.

Източник: Световна банка <https://data.worldbank.org/topic/trade>

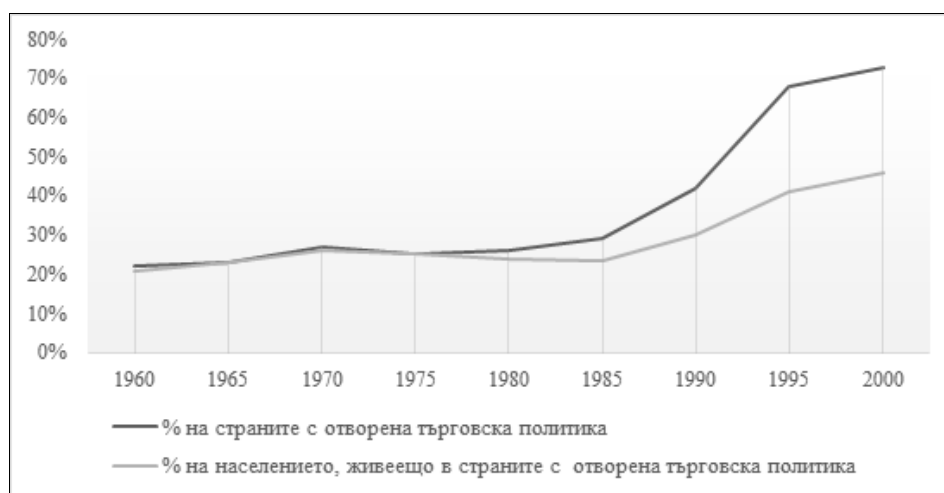
Фигура 1. Международна търговия, млн. дол.

Развитието на многостранната търговска система и насоката на усилията на страните задават посоката на търговия чрез изграждане на политики за търговска либерализация и регионално сътрудничество. В тази връзка създаването на СТО представлява значителна стъпка в посока постигане на по-интегрирана и по-динамична международна система за търговия, в рамките, на която държавите ще продължават да поддържат темпото на премахване на бариерите пред търговията в последващите търговски преговори.

Правят се редица изследвания и анализи в областта на търговската либерализация, за да се установи ефектът от нея. Някои от изследванията¹ показват ясна връзка между свободната търговия и стопанския напредък. В изследване на Сач и Уорнър (1995) се казва, че през 1960 г. около 22% от страните в света (представляващи 21% от населението на света) водят

¹ В допълнение трябва да се отбележи, че авторите, посочени в точката, и техните разработки подкрепят тезата, че търговската либерализация и отвореността на икономиката са благоприятни за нейния растеж. Долар (1992), Сач и Уорнър (1995), Едуардс (1998), Франкел и Ромер (1999).

отворена търговска политика. От тогава насам много развиващи се страни започват политики за външноикономическа либерализация. Към 2000 г. около 73% от страните в световен мащаб (46% от световното население)² се включват в търговията с останалия свят посредством отворена външно-търговска политика. В допълнение ще приложим Фигура 2, изготвена от авторите Сачс и Уорнър за периода 1960–2000 г. Фигурата представя процентно измерение на търговската либерализация и на населението, живеещо в страните, с отворена търговска политика. Заедно с изследването на Сачс и Уорнър, и други икономисти (Edwards, 1992) (Dollar, 1992) (Ben-David, 1993) (Ades & Glaeser, 1999) (Alesina, Spolaore, & Wacziarg, 2000) в разработките си изследват ефекта от отворената търговска политика върху растежа на дохода на глава от населението и връзката между отворената търговска политика и високото съотношение на търговските обеми спрямо brutния вътрешен продукт. Академичният консенсус в областта установява положително влияние върху растежа и търговията. Взаимозависимостта между отворената търговска политика и растежа или равнището на дохода може да се открие и в изследването на Франкел и Ромер (1999) и Уазиарг (2001), които измерват отвореността на икономиката чрез търговските обеми.

Съставена по данни на Сачс и Уорнър (1995), извадката включва 141 страни.

Фигура 2. Процент на страните, водещи отворена политика по данни на Сачс и Уорнър, 1960 г. -2000 г.

² Основната причина за несъответствието между дела на страните, които са отворени и делът на населението на света, живеещо в тях, е, че през 2000 г. в света двете най-големи страни, Китай и Индия, остават протекционистично настроени. Подробно сравнение на търговските режими на Индия и Китай е направено в разработка на Уазиарг (2003).

Франкел и Ромер (1999) и Търуин и Тервио (2002) се опитват да дадат отговор на въпроса за търговската либерализация, дали тя е резултат от икономическия растеж или е предпоставка за поява на икономически растеж. Те предлагат своя концепция в отговор на проблема, като изследват ефектите на компонента отвореност на икономиката, който е независим от икономическия растеж. Теорията по въпроса се допълва и от Франкел и Роуз (2002), които затвърждават концепцията на Франкел и Ромер. По този въпрос отговор се опитват да дадат и Родригез и Родрик (2001), както и Брок и Дурлауф (2001). Можем да кажем, че посочените автори се обединяват около значението на компонента отвореност на икономиката и влиянието му върху икономическия растеж.

Извадката от изследвания в областта на либерализацията на търговията, споменати горе, са направени вследствие от работата и функционирането на многостранната търговска система, и процесите, към които тя подтиква страни, участващи в международната търговия. Важно е да откروим, че принципите, на които се гради действащата търговска система, са подбрани с цел да стимулират икономическия напредък на страните-членки:

- *Търговия без дискриминация*, която обхваща принципа на най-облагодетелстваната нация, третирането на местните и чужденците еднакво.
- *По-свободна търговия*, изградена чрез преговори.
- *Предвидима търговия и отношения* чрез свързване и прозрачност на процесите.
- *Изграждане на честна конкуренция*, за целта е необходимо да се знае, че СТО е институция, която е свързвана със „свободна търговия“, но е важно, че в нейния вид позволява използването на тарифи и в определени случаи други форми на протекционизъм.
- *Насърчаване на развитие и икономически реформи* в необходим момент за всяка страна.

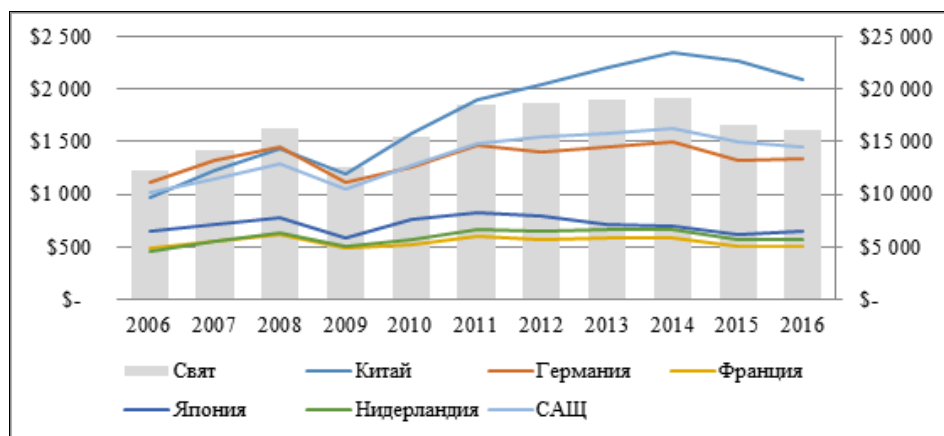
Картината на съвременните международни търговски отношения може да бъде допълнена от две важни събития. Първото се състоя през месец декември 2015 г. в Найроби, Кения, когато се проведе десетата сесия на Министерската конференция на СТО. На нея се прие „Пакета Найроби“, в който са включени решения, свързани със земеделието, памука и слабо развитите страни. В Пакета част от решенията включват ангажимент за премахване на експортните субсидии за износ на земеделските продукти, които генералният директор на СТО Roberto Azevêdo назова като "най-значимият резултат на селското стопанство" (WTO, 2016) в 20-годишната история на организацията. В декларацията от Найроби министри заявиха, че членовете на СТО "имат различни възгледи" за това, как да продължат с бъдещето на преговорите от кръга Доха. Друг важен момент от Десетата сесия е разширяване на Споразумението за информационните технологии на СТО за премахване на тарифите за 201 допълнителни ИТ продукти на оценяващи се на стойност над 1,3 трилиона годишно. Вторият важен момент е приетото на Министерската конференция на СТО в Бали,

Индонезия през 2013 г. (WTO, World Trade Report, 2015) Споразумение за улесняване на търговията (СУТ) и влязло в сила на 22 февруари 2017 г, в което се включват целенасочени усилия за рационализиране, ускоряване и координиране на процедурите за търговия, свързани с подпомагане на по-нататъшно либерализиране на търговските политики.

В резултат на изложеното можем да заключим, че действията, които се предприемат от страна на световната търговска институция и страните, членуващи в нея, оказват положително влияние върху климата на международните пазари. Търговската либерализация и съвременните тенденции за осъществяване на международен търговски стокообмен са следствие на изработената международна политика. Благодарение на увеличаващото се ниво на търговия между отделните икономики се наблюдава и подобряване на икономическата среда. С това можем да заключим, че международната обвързаност и взаимната работа на страните е предпоставка за положителни резултати и тласък на световната търговия със стоки в бъдеще.

2. Тенденции в международния търговски стокообмен – глобални и регионални перспективи

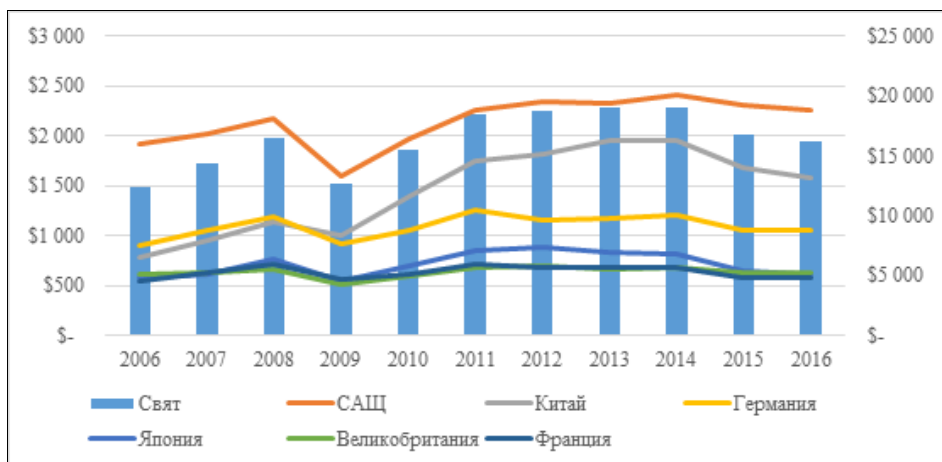
За да опишем общата картина на развитието на световната търговия със стоки през периода на последните десет години (2006 г. - 2016 г), използваме обобщаващи показатели, с които да представим актуалното ѝ състояние. Първо ще се спрем на оформилите се пет най-големи търговски „играчи“ на международния пазар по отношение на стойността. Фигури 3 и 4 показват, че лидерите в световната търговия за периода са Китай, Съединените американски щати, Германия, Япония и Франция.

Източник: Световна банка

<https://data.worldbank.org/indicator/TX.VAL.MRCH.CD.WT?end=2016&start=2006>

Фигура 3. Водещи страни износители, трлн. долара, 2006 г. – 2016 г.

Източник: Световна банка

<https://data.worldbank.org/indicator/TX.VAL.MRCH.CD.WT?end=2016&start=2006>

Фигура 4. Водещи страни вносители, трлн. долара, 2006 г. – 2016 г.

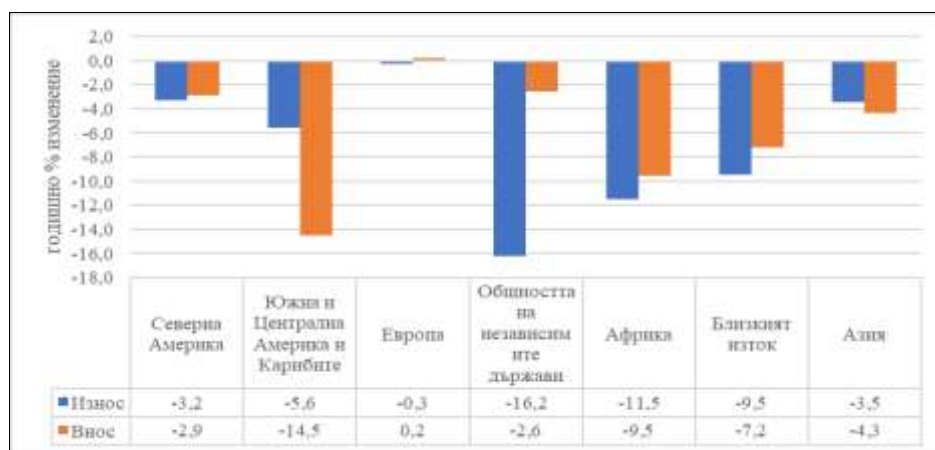
Делът на тяхното участие в международния стокообмен през 2016 г. надхвърля 38% от световната търговия със стоки³. Място сред водещите страни, осъществяващи търговия, намират също така Великобритания и Нидерландия.

Китай е страната, реализирала най-голяма стойност на износа на стоки към останалия свят. Китайският износ е намалял с 3% през 2016 г. спрямо износа през 2015 г. САЩ заемат следващата позиция по износ на стоки след Китай в световен план. При тях също се наблюдава спад в стойностния размер на износа за 2016 г., който е 1,45 трлн. долара (фигура 3). САЩ са световен лидер в стойностно изражение при вноса на стоки. Разликата между двете страни е в търговския баланс, който в случая с Китай остава положителен, а при САЩ търговският баланс е отрицателен. В рамките на Европейския съюз Германия остава най-голям износител и вносител, следвана при износа от Нидерландия и Франция, а при вноса от Великобритания и Франция. Япония остава четвърта най-голяма страна износител, а при вноса се нарежда на пето място. Търговският баланс на страната е положителен, като излишъкът се равнява на 38 млрд. долара (фигура 4) (World Bank, 2017).

Разпределена по региони, търговията със стоки остава най-голяма в Европа, следвана от Азия и Северна Америка. Европа изнася 5,94 трлн. долара, като следва Азия – 5,75 трлн. дол. и Северна Америка – 2,22 трлн. долара. По отношение на вноса Европа представлява 5,92 трлн. долара, докато вноса на Азия и Северна Америка е, както следва: 5,21 трлн. долара и 3,07 трлн. долара. Южна и Централна Америка и Карибите отчитат спад

³ Под търговия със стоки се разбира средната стойност на вноса и износа.

с 6% през 2016 г., и регионът остава силно зависим от земеделските и енергийни суровини и следователно уязвим при движението на цените за тези продукти. Африканският регион е отбелязал спад от 12% в стойностно изражение през 2016 г., като износителите на петрол са най-силно засегнати от по-ниските цени на петрола. В Близкия изток и в Общността на независимите държави (ОНД) зависимостта от стоки продължава да тегли търговското им представяне. ОНД регистрира най-слабо представяне сред всички региони по отношение на износа със спад от 16% (Фигура 5) (World Bank, 2017).

Източник: СТО https://www.wto.org/english/res_e/statistics_e/wts2017_e/WTO_Chapter_05_e.pdf
 Забележка: Годишно процентно изменение, %

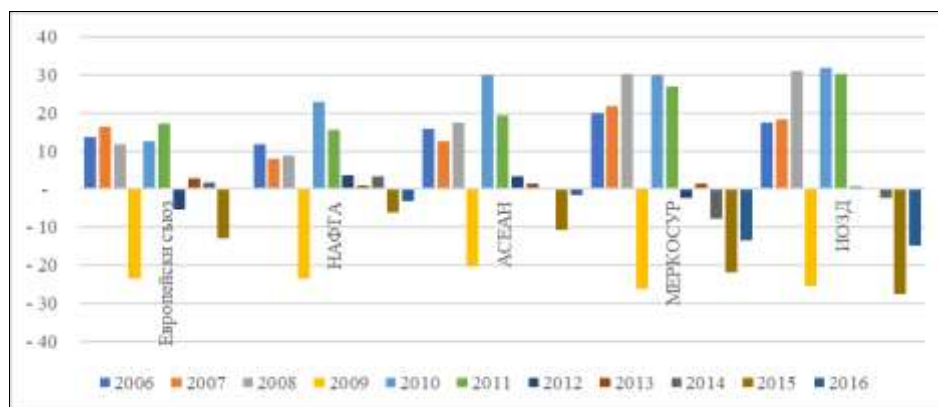
Фигура 5. Търговия със стоки по региони, 2016 г.

Състоянието на международната търговията може да бъде разглеждано и спрямо отношението ѝ в регионалните търговски споразумения (РТС). За целта са избрани пет РТС – ЕС, НАФТА, АСЕАН, МЕРКОСУР и Икономическа общност на западноафриканските държави (ИОЗД), а периодът, за който се разглеждат, е от 2006 г. до 2016 г.

Европейският съюз, НАФТА и АСЕАН се равняват на 58% от глобалната търговия през 2016 г., включваща 56% от световния износ (8,76 трлн. долара) и 60% от световния внос (9,47 трлн. долара). Членовете на тези три РТС съставляват 53% от световния БВП за 2016 г. (International Monetary Fund, 2016). Общото състояние на избраните РТС остава статично или намалява в стойност през 2016 г. (Фигура 6). НАФТА, от своя страна, бележи леко подобряване в сравнение с 2015 г., но растежът остава негативен през 2016 г. Търговията със стоки на ЕС се представя по-добре през 2016 г. в сравнение с предходната година. АСЕАН постига най-високия си дял в световната търговия от 2010 г. насам. Реализираният дял на МЕРКОСУР остава значително негативен. Поради намаляващото търсене

на горива и минни продукти от развитите икономики ИОЗД е силно засегнат и продължава да има отрицателен дял.

Източник: СТО https://www.wto.org/english/res_e/statistics/wts2017_e/WTO_Chapter_05_e.pdf
 Забележка: Годишно процентно изменение, %

Фигура 6. Обща търговия със стоки с избрани РТС

Представеният анализ на състоянието на международната търговия по географски региони очертава отделните лидери на световния пазар. От него става ясно, че наред с високоразвитите в икономическо отношение икономики все по-важна част от международната търговия се пада на бързоразвиващи се икономики като Китай. Наред с това се очертава тенденцията за интензивирание на международния стокообмен на регионален принцип – в рамките на регионални търговски споразумения. Така се разчупва шаблонът, най-интензивно да се развива търговията между икономиките, попадащи в групата на развитите. Безспорен е фактът, че значителна част от световната търговия остава концентрирана в няколко по-големи страни износители и вносителни, но те биват достигани и в определени отношения надминавани от търговски блокове от регионален тип, в които участват бързоразвиващи се икономики.

3. Състояние на международната търговия по групи стоки

Три са основните групи стоки, оказали влияние на търговията през 2016 г. Най-голям ръст в търговията със стоки е постигнат с промишлените стоки⁴ и селскостопанските продукти, които са се увеличили съответно с 37% и 67%. Изключение през 2016 г. е износьт на горива и минни

⁴ Промислените стоки включват в състава на групата: желязо и стомана, химикали, офис и телекомуникационно оборудване, продукти от автомобилната индустрия, дрехи и текстил и други промишлени стоки.

продукти, който е с 10% по-ниски от нивото, постигнато през 2006 г., най-вече поради спада в цените на суровия петрол (Фигура 7).

Източник: СТО https://www.wto.org/english/res_e/statis_e/wts2017_e/WTO_Chapter_02_e.pdf

Фигура 7. Световна търговия по основни стокови групи, млрд. долара

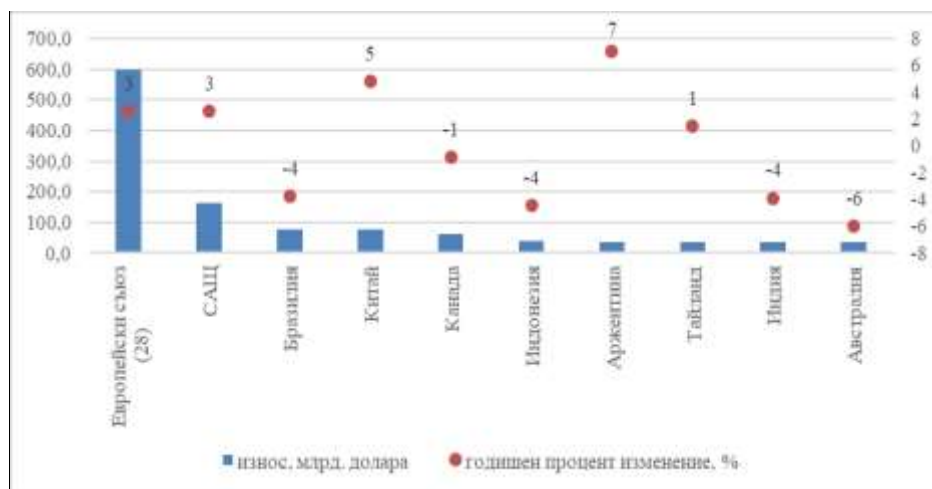

Източник: СТО https://www.wto.org/english/res_e/statis_e/wts2017_e/WTO_Chapter_02_e.pdf
Забележка: Индекс 2006 = 100

Фигура 8. Световна търговия по основни стокови групи

От Фигура 7 и Фигура 8 могат да бъдат направени няколко извода. Първият, от Фигура 7, е, че световният износ на промишлени стоки се е увеличил от 8 трлн. долара през 2006 г. до 11 трлн. долара през 2016 г. Световният износ на селскостопански продукти отчита най-голям положителен темп от около 5% годишно. Вторият, виждащ се от Фигура 8, е, че световният износ на горива и минни продукти се понижава с 10% от 2006 г., докато световният износ на селскостопански продукти се повишава със 70% от 2006 г. Най-голям е дялът на промишлените стоки в световната търговия.

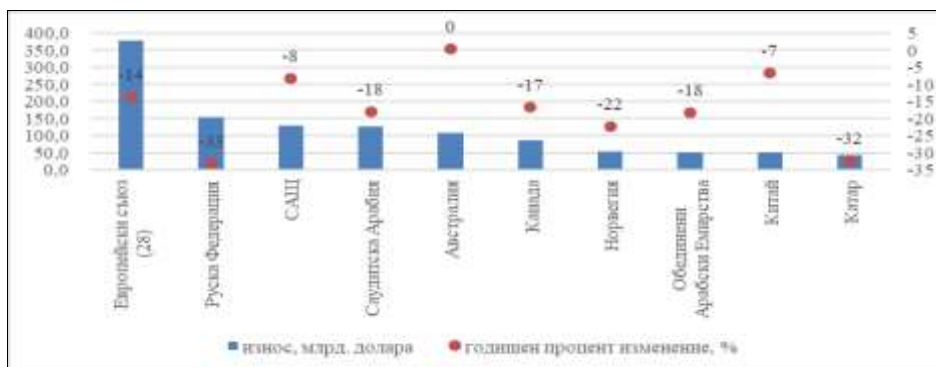
Всяка от трите големи стокови групи има страни, търговски лидери, заемащи най-голям пазарен дял. Десетте най-големи износители на селскостопански продукти представляват повече от 73 % от световния износ от тази група стоки за 2016 г. В групата на селскостопанските продукти (Фигура 9) като най-голям световен износител се откроява Европейският съюз. Аржентина се покачи от десета на седма позиция през 2016 г. Тайланд падна с една позиция до осмо място, а Австралия спадна от осма на десета позиция. Индия остана девети по големина износител, както през предходната година. Тенденцията е, че пет от първите десет износители на селскостопански продукти са увеличили износа си през 2016 г. Най-високата годишна процентна промяна е отбелязана от Аржентина с увеличение от 7%, следвана от Китай с 5%. Най-голям спад на износа се наблюдава в Австралия с 6%.

Източник: СТО https://www.wto.org/english/res_e/statis_e/wts2017_e/WTO_Chapter_04_e.pdf
 Забележка: млрд. долара и годишен процент изменение, %

Фигура 9. Десетте световни износители на селскостопански продукти

Втората група, при която се наблюдава негативна тенденция, а именно на горивата и минните продукти, бележи спад в девет от първите десет износители от тази група (Фигура 10) с изключение на Австралия с положително процентно изменение от 0,4%, която печели от повишаването на цените, особено при желязната руда и въглищата. Най-голям спад на износа отбеляза Руската федерация с 33% и Катар от 32%, които са по-зависими от износа на природен газ в сравнение с останалите износители.

Източник: СТО https://www.wto.org/english/res_e/statis_e/wts2017_e/WTO_Chapter_04_e.pdf
 Забележка: млрд. долара и годишен процент изменение, %

Фигура 10. Десетте световни износители на горива и минни продукти

В третата, най-голяма група на промишлените продукти, включва желязо и стомана, химикали, офис и телекомуникационно оборудване, продукти от автомобилната индустрия, дрехи и текстил (Таблица 1). Европейският съюз остана най-големият износител с дял от 38% от световния износ на желязо и стомана. Руската Федерация се изкачи от шесто до пето място през 2016 г., докато Индия се покачи от десето до осмо място. Съединените щати падат от пето на шесто място, Бразилия от седмо до девето място и Украйна от девето до десето място спрямо 2015 г. При износа на продукти от подгрупата „Химикали“ три от десетте най-големи износители на химикали са увеличили експортните си стойности, а именно Швейцария с 9%, Япония (+4%) и Индия (+2%). Най-голям спад бе регистриран от Тайван (-9%), следван от Канада (-7%). Сред първите десет износители на офис и телекомуникационно оборудване Китай регистрира най-голям спад от 8% през 2016 г. Все пак китайският износ все още представлява около една трета от световния износ от тази подгрупа. Износът на Сингапур падна с 5%, докато износът на Република Корея е намалял с 4%. Износът на Европейския съюз и Съединените щати остана на същото равнище като през 2015 г., докато леко увеличение на износа беше отчетено от Тайван (+2%) и Япония (+1%). Износът на автомобилни продукти в Европейския съюз се е увеличил с 4% през 2016 г., достигайки пазарен дял от 50%. След спад на износа през 2015 г. Япония остава на второ място, с дял от 11% от световния износ, следвана от САЩ. В подгрупа „Текстил“ Китай остава най-големият износител, с дял от 37% от световния износ, въпреки че износът му е намалял с 3%. Следващите най-големи износители са Европейският съюз, с дял от 23% и Индия с 6% дял. Пакистан стигна от девето на седмо място, докато Виетнам влезе в десетте топизносители за първи път (2% дял). Десетте най-големи износители на дрехи през 2016 г. са непроменени. Въпреки това, Хонг Конг (Китай)

падна от пето на шесто място, а Индия направи обратното, достигайки до пето място, износът на дрехи от Китай намаля със 7%, но запази първо място, което представлява 36% от световния износ на облекло през 2016 г.

Таблица 1

Десетте световни износители от група „Промислени стоки“, 2016 г.

	Желязо и стомана	Химикали	Офис и телекомуникационно оборудване	Автомобилни продукти	Текстил	Дрехи
1.	Европейски съюз (28)	Европейски съюз (28)	Китай	Европейски съюз (28)	Китай	Китай
2.	Китай	САЩ	Европейски съюз (28)	Япония	Европейски съюз (28)	Европейски съюз (28)
3.	Япония	Китай	Хонг Конг	САЩ	Индия	Бангладеш
4.	Южна Корея	Швейцария	САЩ	Мексико	САЩ	Виетнам
5.	Руска Федерация	Япония	Сингапур	Канада	Турция	Индия
6.	САЩ	Южна Корея	Южна Корея	Южна Корея	Южна Корея	Хонг Конг
7.	Тайван	Сингапур	Тайван	Китай	Пакистан	Турция
8.	Индия	Индия	Мексико	Тайланд	Тайван	Индонезия
9.	Бразилия	Канада	Япония	Турция	Хонг Конг	Камбоджа
10.	Украйна	Тайван	Малайзия	Индия	Виетнам	САЩ

Източник: СТО https://www.wto.org/english/res_e/statis_e/wts2017_e/WTO_Chapter_04_e.pdf

В обобщение на анализа за търговските потоци по стоки групи следва да отбележим, че най-голямо увеличение в търговията има при селскостопанските стоки, като най-голям износител се откроява Европейският съюз. Негативна тенденция се наблюдава при групата на горивата и минните продукти заради конюнктурни промени. В най-голямата група на промишлените стоки се запазва добро търговско ниво, а страните, които имат най-голяма търговска роля, са развитите и развиващите се.

Заклучение

Съвременната международна търговска среда позволява на все повече страни да се включат в нея, като използват конкурентните си предимства. Това показват данните за световната търговия през наблюдавания период. Все още в световната търговия преимущество се пада на разви-

тите страни, но същевременно се увеличава участието на развиващите се страни, а дялът на най-слабо развитите страни в световния износ на стоки остава твърде нисък, под 1%.

Направеният анализ дава основание да обобщим, че световната търговия се характеризира с повишаване на нивата си от разгледания исторически хоризонт. Износът на стоки се е увеличил с около 32% от 2006 г. насам, достигайки 16 трилиона долара през 2016 г., сходни нива бележи и световният внос.

Най-голям ръст в търговията със стоки е постигнат при износа на промишлени стоки и селскостопански продукти, които са се увеличили съответно с 37% и 67% през анализирания период. Единствено спад в износа се наблюдава при горивата и минните продукти, които са с 10% по-ниски от нивата, постигнати през 2006 г., най-вече поради спада в цените на суровия петрол.

Като изводи могат бъдат посочени следните:

- Запазва се тенденцията, световната търговия да нараства по-бързо от средния световен БВП;
- Въз основа на търговски споразумения от регионален характер все повече развиващи се страни имат възможност да участват в международната търговия, използвайки изразените си конкурентни предимства;
- Международната търговия е силно концентрирана между няколко развити и развиващи се страни – САЩ, Япония, Германия, Франция, Великобритания и Китай.

В тази връзка характерно за международната търговия остава обособяването на т.нар. страни в център (страни лидери) и страни в периферия. От изложението в разработката, подкрепено с количествени данни, ясно се виждат обособилите се страни лидери в международната търговия, които имат основно участие в търгуването с почти всички стоки, е именно ЕС, като водещи страни от състава му са Германия, Франция, Нидерландия, Великобритания. САЩ е другият водещ търговски участник на международната сцена, както и Китай и Япония. В по-малка степен, или т.нар. страни в периферия се очертават Бразилия, Руската федерация, Индия, Виетнам, Аржентина и др. Благодарение на това, че международната действителност е динамична в развитието си и благодарение на ресурсите, които притежават страните от периферията, те успяват да излязат на международната сцена и да търгуват със страните лидери. Вследствие на подпомогнатия процес по включване на все повече страни в международната търговия се увеличават реализираните стойности, наблюдавани през последните десет години.

Използвани източници:

- Ades, A. F., & Glaeser, E. L. (1999). Evidence on Growth, Increasing Returns and the Extent of the Market. *Quarterly Journal of Economics*(114).
- Alesina, A., Spolaore, E., & Wacziarg, R. (2000). Economic Integration and Political Disintegration. *American Economic Review*(90).
- Ben-David, D. (1993). Equalizing Exchange: Trade Liberalization and Income Convergence. *Quarterly Journal of Economics*(108), 653-79.
- Brock, W. A., & Durlauf, S. N. (2001). Brock, W. A. and Durlauf, S. N. Growth empirics and reality. *The World Bank Economic Review*, 15, 229-72.
- Dollar, D. (1992). Outward-Oriented Developing Economies Really Do Grow More Rapidly: Evidence from 95 LDCs 1976-1985. *Economic Development and Cultural Change*(40), 523-44.
- Dollar, D., & Kraay, A. (2004). Trade, Growth, and Poverty. *Economic Journal*, 114, 22-49.
- Edwards, S. (1992). Trade Orientation, Distortions and Growth in Developing Countries. *Journal of Development Economics*(39), 31-57.
- Edwards, S. (1998). Openness, productivity, and growth: what do we really know? *Economic Journal*, 1.
- Frankel, A. J., & Romer, D. (1999). Frankel, J. A. and Romer, D. 'Does trade cause growth?'. *American Economic Review*, 379-99.
- Frankel, J. A., & Romer, D. (1999). Does Trade Cause Growth? *American Economic Review*.
- Frankel, J., & Rose, A. K. (2002). An estimate of the effect of common currencies growth. *Quarterly Journal of Economics*, 117, 437-66.
- International Monetary Fund. (April 2016 г.). *World Economic Outlook Database*. Извлечено от International Monetary Fund: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2016/01/weodata/index.aspx>
- Irwin, A. D., & Tervio, M. (2002). Does trade raise income? Evidence. *Journal of International Economics*, 1-18.
- Paulino, A., & Thirlwall, P. A. (2004). Trade Liberalisation and Economic Performance in Developing Countries. *The Economic Journal*, 114.
- Rodriguez, F., & Rodrik, D. (2001). Rodriguez, F. and Rodrik, D. Trade policy and economic growth: a skeptic's guide to the national evidence', in (B. Bernanke, and K. S. Rogoff, eds.). *Macroeconomics Annual 2000*, 324.

- Sachs, J. D., & Warner, A. (1995). *Economic Reform and the Process of Global Integration*. Brookings paper on Economic Activity.
- Sachs, J. D., & Warner, A. M. (1995). Economic convergence and economic policies, Brookings in Economic Activity.
- Wacziarg , R. (2001). Measuring the Dynamic Gains from Trade. *World Bank Conomic Review*.
- World Bank. (November 2017 r.). *World Bank Group Indicator*. Извлечено от World Bank Web site: <https://data.worldbank.org/indicator>
- WTO. (2015). *World Trade Report*. Geneva: World Trade Organization.
- WTO. (2016). *Annual Report*. World Trade Organization. Geneva: Centre William Rappard.
- Yi, X., & Koopman, R. (2017). *World Trade Organisation*. Извлечено от World Trade Organisation Web site: https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/world_trade_report17_e.pdf